

MEMÒRIA CIENTÍFICA

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL CARRER CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B

BARCELONA, BARCELONÈS

DEL 2 AL 12 DE GENER DE 2006

CODI M.H.C.B.: 315/05

AUTOR/S

Rony José Castillo Gómez

LLOC I DATA

Mataró, 20 de gener de 2006

DADES GENERALS

LLOC DE LA INTERVENCIÓ	C. Circumval·lació, 1B.
POBLACIÓ, COMARCA	Barcelona, el Barcelonès
CODI DEL M.H.C.B.	315/05
PROMOCIÓ	Foment de Ciutat Vella, S.A. / Museu d'Història de la Ciutat
EXECUCIÓ INTERVENCIÓ	Actium Patrimoni Cultural, SL
DIRECCIÓ TÈCNICA	Rony José Castillo Gómez
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva
ACTIVITAT AUTORITZADA	Control de moviment de terres i excavació arqueològica
DATES D'EXECUCIÓ	2 - 12 de gener de 2006
COORDENADES U.T.M	X=432077,82 / Y=4582103,28 / Z=6,70

PARAULES CLAU

Prospecció arqueològica | sondatge | futur polisportiu Ciutat Vella | baluard | ciutadella militar | Segle XVIII | època moderna i contemporània

RESUM

Degut al projecte de construcció del polisportiu de la Ciutat Vella, al carrer Circumval·lació 1B, Foment de Ciutat Vella SA ha encarregat una intervenció arqueològica preventiva, ja que aquesta intervenció urbanística es realitzarà en una Zona d' Interès Arqueològic i alt valor històric.

Per aquest motiu s'ha portat a terme un sondatge d'aquest espai, al carrer Circumval·lació 1 B. La intervenció arqueològica ha resultat positiva en quant a la documentació de restes arqueològiques, ja que s'ha localitzat una estructura (baluard) corresponent a la ciutadella militar del segle XVIII i diversos nivells d'època moderna i contemporània.

CONTINGUTS

1.	INTRODUCCIÓ	5
2.	SITUACIÓ.....	5
3.	MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC	6
4.	ANTECEDENTS	6
4.1.	ANTECEDENTS HISTÒRICS	6
4.2.	ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	8
5.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	9
6.	METODOLOGIA	9
7.	TREBALLS REALITZATS.....	10
8.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ	12
8.1.	SECTOR 1	12
8.2.	SECTOR 2	14
9.	CONCLUSIONS.....	15
10.	BIBLIOGRAFIA.....	17

ANNEX 1: DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 2: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 3: INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX 4: LÀMINES DE MATERIALS

ANNEX 5: UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

1. INTRODUCCIÓ

Degut al projecte de construcció de polisportiu del casc antic, al districte de Ciutat Vella, a Barcelona, Foment de Ciutat Vella S.A. ha encarregat una Intervenció Arqueològica Preventiva subsidiària d'aquest projecte, ja que, aquesta zona es troba protegida pel planejament municipal. Aquesta intervenció és definida en funció de l'interès arqueològic i de l'alt valor històric de la zona, d'acord amb el que estableix la normativa municipal i la legislació vigent.

El dia 5 de desembre de 2005 el senyor Antoni Nicolau i Martí, com a director del Museu d' Història de la ciutat de Barcelona i el Sr. Josep M. De Torres Sanahuja, com a director general de Foment de Ciutat Vella, SA, van presentar una petició per realitzar una intervenció arqueològica a : carrer Circumval·lació, 1B (Barcelona, Barcelonès)

El dia 12 de desembre de 2005 l' Àrea de Coneixement i Recerca va emetre informe favorable a l' esmentada sol·licitud.

Degut als antecedents històrics i arqueològics de la zona i, la aparició de restes pròximes a aquest indret, es va creure convenient realitzar una intervenció arqueològica de sondatge en aquest indret.

La intervenció, de caràcter preventiu, s'acull a la Llei del Patrimoni Cultural Català 9/1993, de 30 de setembre, (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i al Decret del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic 78/2002, de 5 de març, (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

2. SITUACIÓ

L' indret del que és objecte el present projecte d' Intervenció Arqueològica està situat al barri de la Ribera, al districte de Ciutat Vella de Barcelona. L'àmbit d'afectació es correspon amb l' indret que es localitza entre el Passeig Picasso i el Passeig de Circumval·lació, just amb l'encreuament de l'avinguda Marqués de l'Argentera i l'accés del parc de la Ciutadella, del districte de Ciutat Vella, de Barcelona.

Els principals espais que el componen són la superfície de l' actual pista poliesportiva de bàsquet i part d'altra destinada a futbol sala, així com l'edifici que es disposa entre aquestes.

L'altre espai que configura l' àmbit d'actuació correspon a una zona enjardinada del recinte actual del Parc Zoològic de Barcelona, caracteritzada per la exuberant vegetació i per la singularitat dels arbres que s'hi localitzen.

Aquest indret es correspon a la Referència Cadastral 2122508DF3822C, i està integrada en les parcel·les 1007 i 1008 005, del plànol parcel·lari de la ciutat de Barcelona.

- Coordenades UTM del solar: X=432077,82 / Y=4582103,28 / Z=6,70

3. MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

Aquesta intervenció s'ha dut a terme en una zona limítrofa entre el que es coneix com el Pla de Barcelona i la antiga línia costera. Aquesta és la gran unitat morfològica que, juntament amb la Serralada de Collserola, conformen la comarca del Barcelonès.

El Pla de Barcelona està comprès entre els rius Llobregat i Besòs. Està obert al mar limitat per la Serralada de Collserola i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des del Garraf i el turó de Montjuïc fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

El Pla es pot dividir en tres sectors: pla inclinat, turons arran de mar i el pla de baix que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó que formen aquests turons i el mar i en el qual es localitza el Parc de la Ciutadella.

En aquest espai dominen els materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra, i també dels corrents marins.

La falla originada al moment de la fractura del massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat de peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectada per tots els moviments orogènics alpins.

En definitiva, podem dir que aquest indret, on s'han realitzat els sondeigs s'assenta sobre una plana quaternària.

4. ANTECEDENTS

4.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS

En aquest espai, on s'ha realitzat la intervenció, es situava l'antic barri medieval de la Ribera.

A l'època romana, aquest indret quedava fora del recinte emmurallat de la colònia de Barcino.

És a finals del segle X quan es va començar a poblar, donant lloc a la Vilanova del Mar (a l'entorn del Rec Comtal). Al voltant d'aquesta nova barriada es desenvolupà un àrea molt fèrtil que va anar creixent al llarg del segle XI, fins arribar a ser habitada als segles XII i XIII per gran quantitat d'artesans vinculats al mar, nobles i burgesos.

Aquest creixement va donar lloc a la creació d'una nova unitat administrativa: el Quarter del Mar. A partir d'aquest moment el barri va continuar prosperant, fins a principis del segle XVIII quan aquesta zona patí un canvi radical com a conseqüència del desenllaç de la guerra de Successió (1701-1715).

A principis del segle XVIII, l'enfrontament polític amb el rei Felip V, significà una gran conflagració internacional, que després s'anà reduint, per l'abandó dels implicats del bàndol austriac, a una guerra de la dinastia dels Borbons contra Catalunya, va culminar amb el famós setge i assalt de la ciutat de Barcelona l'onze de setembre de 1714. Li va precedir un període de repressió on es desmuntà tot el sistema institucional català, i al qual tracten de donar-li una imatge física amb la demolició d'una part de la ciutat rebel, el barri de la Ribera, per tal d'aixecar una enorme fortalesa estrellada, materialitzant així el nou poder militarista.

Aquesta instal·lació militar respon al model que imperava a partir del segle XVI a la majoria de places estratègiques de Europa Occidental.

Pel cas que ens ocupa -la Ciutadella-, en els projectes de l'enginyer militar Jorge Próspero de Verboom, encarregat del seu projecte d'obres, s'establien tres punts forts per a Barcelona (a més de Montjuïc): la ciutadella, les drassanes (no realitzat) i el baluard de Tallers. També es farien noves casernes militars.

El model constructiu de la ciutadella segueix a Vauban: planta poligonal estrellada amb flancs corbats i cinc baluards: Rei, Reina, Príncep, Don Felipe i Don Fernando. Els baluards Rei i Reina miraven cap a l'interior de la ciutat. Al voltant de la ciutadella hi havia un gran fossar i una esplanada d'uns 120 m d'amplària.

Les primeres demolicions es feren el 1715. Les muralles i baluards s'acabaren el 1718. El 1727 s'acabaren els edificis i altres instal·lacions. La construcció comportà la destrucció de prop de 900 cases del barri de la Ribera. A més, la ciutat pagà la construcció de la fortalesa. El problema de poblament no es solucionà i el barraquisme s'acumulà a prop del port.

La Junta Revolucionària Provisional, apareguda durant el destronament d'Isabel II, acordà l'octubre de 1868 la destrucció de la Ciutadella. El 1869 es decideix la conversió de la zona en parc, i l'Ajuntament ha de pagar la demolició, indemnitzar propietaris i construir casernes alternatives. El 1871 s'elegí el projecte de parc de Josep Fontserè i Mestre.

En plena construcció, es decideix col·locar a la zona la Gran Exposició Internacional de 1888. Arran d'això es traslladaran les tropes a les noves casernes del carrer de Wellington. El palau del Governador, l'església i l'arsenal es mantindran. De l'exposició universal es mantindran el restaurant (avui Museu de Zoologia), l'Hivernacle i l'Umbracle. Ja abans de l'Exposició Universal, es construí el 1882 el Museu Martorell de Arqueologia e Historia Natural (avui museu de Geologia), primer museu públic de Barcelona.

Pel que fa als espais més propers, cal destacar la construcció entre 1873 i 1876 del Mercat del Born, així com al voltant seu, alguns locals d'emmagatzematge i venda de productes alimentaris, la majoria amb soterranis, alguns dels quals han perdurat fins l'actualitat.

El 1892 es creà l'embrió del que serà l'actual zoològic de Barcelona i el 1917 es fan els actuals jardins de la plaça d'Armes.

L'any 1951, el Parc de la Ciutadella fou declarat jardí històric- artístic per un consell de ministres del dia 21 de desembre.

A partir dels anys 50, va començar una reacció en pro del Parc que havia de culminar durant el govern de Josep Maria de Porcioles, alcalde de la ciutat entre 1957 i 1973.

Amb les obres realitzades en aquesta etapa, i la complementarietat del Zoològic gràcies al qual l'extensió del parc es multiplica per cinc, la Ciutadella recuperarà la popularitat perduda.

4.2. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Podem destacar, quant a proximitat i entitat arqueològica, les restes documentades al subsòl de l'antic Mercat del Born, on es va excavar (des de novembre 2001 fins a abril del 2002; Artigues, P.LL. i Fernández, T.) una part important de l'entramat urbanístic del barri de la Ribera.

El juliol de 1989, degut a les obres de construcció de la xarxa de col·lectors de Bogatell Sud-Est, es realitzaren unes rases al passeig Central del parc de la Ciutadella, que posaren al descobert una de les portes d'entrada a la Ciutadella militar i alguns trams de muralla medieval

Molt a prop del carrer de la Ribera (Farre, R i Serra, D.), al 1991 es va descobrir una necròpolis baix-imperial i alt-medieval.

A la cruïlla entre l'avinguda Vilanova i el passeig Lluís Companys, es va localitzar un tram de l'antic rec Comtal. Aquest sector s'havia convertit en el passadís de la línia 1 del metro; entre el carrer Comerç i el carrer Princesa es trobà un col·lector construït amb petits carreus lligats amb morter, possiblement de finals del segle XIX; de la ciutadella, es localitzaren dos trams de *cortina* i tres trams del mur dels baluards del Rei i de la Reina.

D'això s'ha fet restitució planimètrica, amb la qual s'ha derivat el conjunt global de la fortificació. Aquesta restitució va ser proporcionada des del primer moment pel Museu d' Història de la Ciutat de Barcelona (MHCB).

Durant el 2002 es feren seguiments, sondeigs i excavacions al passeig Picasso i al carrer Comercial. Es trobaren restes del barri de la Ribera.

Al primer trimestre d'aquest mateix any (2002), es van realitzar un seguiment i excavació als números 38-38bis, 24, 26, 28 i 30 del passeig Picasso; i a finals d'any sota la direcció tècnica de Montserrat Rio Carra, es van realitzar uns sondeigs al núm. 15 del carrer Comercial i núm. 36 del passeig Picasso, els resultats dels quals van ser negatius.

L'agost de 2003 es trobaren restes de muralla de la Ciutadella militar en unes cales realitzades sota la direcció tècnica de Laura Suau i Lleal a l'aparcament de l'estació de França.

I aquest mateix any (2003), gràcies al seguiment d'obres dut a terme per Ariadna Travesset i Civit als carrers Pujades, Wellington, Almogàvers i al passeig Lluís Companys es va poder documentar el que semblaria ser trams de muralla de la Ciutadella del segle XVIII.

La última intervenció arqueològica realitzada en aquest espai es va realitzar al març de 2005 sota la direcció tècnica de Francesc X. Morales Garcia. En aquesta intervenció es van documentar diverses estructures muràries que correspondrien al sistema defensiu de la Ciutadella militar.

5. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

Aquesta intervenció arqueològica de sondatge és motivada per la futura construcció d'un polisportiu que afectaria la actual pista de bàsquet i part de la de futbol sala que presenten un paviment de ciment, així com una zona enjardinada del recinte actual del Parc Zoològic de Barcelona.

La entitat i importància patrimonial i històrica de les restes arqueològiques documentades en zones properes a aquest indret i la certesa de l'existència de restes corresponents a la Ciutadella militar construïda a principis del segle XVIII en aquest espai, fan necessària la realització d'aquest sondatge.

Aquesta intervenció arqueològica té com a objectiu, la documentació de possibles restes en el subsòl d'aquest indret, més concretament, la localització de les estructures anomenades *escarpa* i *contraescarpa* i la posterior avaluació del grau d'afectació d'aquestes restes per part de la construcció de la futura instal·lació esportiva.

La previsió de la localització d'aquesta estructura en aquest espai respon a la superposició de les plantes conservades de la Ciutadella militar del segle XVIII en el plànol topogràfic actual.

6. METODOLOGIA

REGISTRE ESTRATIGRÀFIC

La metodologia emprada en aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris/Carandini, pel qual es registren de manera objectiva i es documenten exhaustivament tots els elements i estrats que s'exhumen, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

TOPOGRAFIA I PLANIMETRIA

Les restes arqueològiques, tant els elements construïts com els estrats i interestrats, així com el límit del nou talús, s'han topografiat i relacionat geogràficament amb les coordenades UTM; durant els treballs s'ha dibuixat la planimetria de les UE aparegudes, així com les seccions adequades per a documentar exhaustivament i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb AutoCAD 2005.

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Per tal de tenir una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat una documentació fotogràfica exhaustiva. S'han utilitzat els formats de paper en color i fotografia digital.

7. TREBALLS REALITZATS

Els treballs portats a terme han consistit en els següents punts:

- Protecció dels espais on es realitzaran els sondeigs.
- Desbrossament de la vegetació.
- Realització de sondeigs mecànics.
- Excavació manual de les zones on aparegueren restes i la documentació d'aquestes.
- Protecció provisional de les restes amb geotèxtil i cobriment dels sondeigs.

Inicialment, des de Foment de Ciutat Vella, es varen preveure la realització mecànicament de tres rases a la zona enjardinada dins de les instal·lacions del Zoo, (sector 1), i una altra, fora de les instal·lacions del Zoo (sector 2).

Les rases del sector 1 que es varen preveure van ser: una, amb orientació oest-est, que creuava en diagonal l'espai existent entre l'aviari i les gàbies dels ocells. I dues amb una orientació nord-oest – sud-est, i paral·leles a la tanca que delimita l'espai del Zoo amb la pista de bàsquet.

Es va començar per protegir l'espai del sector 1 on estava previst la realització de sondeigs, mitjançant tanques tipus "Rivisa" per seguretat i per tal de limitar l'accés a la zona de treball als sectors 1 i 2.

Una vegada els responsables de Parcs i Jardins i del Parc Zoològic de Barcelona donen el vist-i-plau i el permís, es va començar a treure la vegetació superficial del sector, així com part de l'enllosat actual d'aquesta part del Zoo.

Per a la realització de les rases es va comptar amb el treball d'una màquina retroexcavadora mixta amb braç extensible fins a 5 m. En el següent quadre es mostren el total de rases realitzades en aquesta intervenció i les seves dimensions.

SECTOR	SONDEIG	LLARGÀRIA	AMPLADA	PROFUNDITAT MÀXIMA
1	Sondeig 1	18,60 m	1,40-2,80 m	5,90 m
2	Sondeig 2	12,80 m	1,60-1,80 m	4,90 m
2	Sondeig 3	11,00 m	1,20 m	3,70 m

La primera rasa es va realitzar a l' interior del zoo (sector 1) i tenia unes dimensions de 18,60m per 1,50 m d'amplada i uns 5,70 metres de profunditat màxima, essent la seva orientació oest-est.

En aquesta rasa es va localitzar una estructura que semblava que correspondria a un baluard de la Ciutadella del segle XVIII. Va ser necessari deixar un talús de seguretat a la part oriental d'aquesta estructura per tal d'accedir-hi i procedir a la seva excavació i documentació. Val dir que per aquesta raó solament es va poder documentar uns 20 cm de la cara oriental, (no vista) d'aquesta estructura.

Per aquest motiu, Foment de Ciutat Vella decideix ampliar aquest sondeig un 1.5m la seva amplada a partir de la zona d' aparició d'aquesta estructura en direcció el límit sud del Zoo, i descartar la realització dels altres dos sondeigs previstos al sector 1, per tal de centrar-nos en la documentació exhaustiva d'aquesta estructura.

Un cop localitzades les restes arqueològiques, es va excavar manualment la zona on aparegueren i es va constatar que l'estructura continuava en aquesta direcció, tenint la mateixa orientació.

Quant a la documentació, s'han seguit les directrius del Projecte d'Intervenció Arqueològica, tant pel que fa al sistema d'excavació, recollida de dades i documentació, com pel que fa al tractament dels materials recuperats. El registre i documentació inclou les fitxes d'unitat estratigràfica (UE), seguint el sistema Harris/Carandini.

S'han topografiat les restes a escala real, i s'han documentat planimètricament i a continuació, es va realitzar la documentació fotogràfica pertinent de totes les unitats estratigràfiques aparegudes.

A continuació, Foment de Ciutat Vella, va decidir, amb el vist-i-plau del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, l' inici de la realització de la rasa 2 al sector 2, tenint com a objectiu la documentació d'estructures (com la *contraescarpa*) relacionades amb el baluard ja documentat.

Es va tancar l'accés a aquesta part del parc on s'anava a realitzar el sondeig, mitjançant tanques del tipus "Rivisa" i es va començar a realitzar dita rasa.

Aquesta rasa presentava les següents dimensions: 12,80 m de llargària per 1,60-1,80 m d'amplada, essent la seva orientació sud-est/ nord-oest. Degut a les limitacions de la màquina retroexcavadora, la profunditat màxima assolida va ser de 4,90 metres.

Davant la no localització d'estructures en aquest sondeig, Foment de Ciutat Vella va donar permís per a la realització en aquest sector d'una altra rasa (sondeig 3), de disposició transversal respecte al sondeig 2.

Tant la vegetació com el mobiliari urbà, limitaven a la seva totalitat la realització d'aquesta rasa.

Degut a això, es va demanar permís a Parcs i Jardins per la extracció d'un arbre que es trobava situat al centre mateix on s'anava a realitzar el sondeig 3.

La senyora Carme Soriano, responsable de Parcs i Jardins, va donar permís per la seva extracció, a canvi del seu trasplantament a altre indret del Parc de la Ciutadella, per part de l'equip arqueològic.

L'equip d'aquesta intervenció arqueològica, va realitzar el trasplantament.

Una vegada alliberat el terreny de part de la vegetació, lo imprescindible per poder treballar, es va començar a realitzar el sondeig 3 amb limitacions en quant l'espai.

El sondeig 3 tenia una orientació nord-est – sud-oest i les seves dimensions eren de 11 m de llargària per 1,20- 1,30 m d'amplada.

A la profunditat de 3,70 metres es va decidir no baixar més ja que les parets s'anaven caient constantment i la seguretat no estava garantida a una cota més baixa.

La protecció de les restes es va portar a terme quan, tant Foment de Ciutat Vella com El Museu d' Història de la Ciutat, van donar el permís.

La protecció de les restes, es va portar a terme mitjançant geotèxtil i, cobrint els sondeigs amb la mateixa terra de l'excavació.

8. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Aquesta intervenció arqueològica ha donat com a resultat la localització i documentació d' una estructura moderna, i nivells arqueològics moderns.

8.1. SECTOR 1

SONDEIG 1

En el sondeig 1, el primer element documentat va ser el nivell recent de circulació compost per les unitats estratigràfiques UE 2 (un enllosat i la seva preparació) i UE 1 (la gespa) a la cota de 7,49 m.s.n.m., la potència dels quals era d'uns 25-35 cm.

A continuació es va documentar un nivell amb moltes restes vegetals i composició molt orgànica, amb una mínima presència de ceràmica d'època moderna i recent,

i una potència d' uns 30 cm: la UE 3. A la seva part més occidental es trobava tallat per una rasa de serveis recent (UE 10) i el seu rebliment posterior (UE 11).

El següent estrat documentat va ser la UE 4 a 6,80 m.s.n.m. Aquest estrat de color molt fosc, quasi negre i compactació mínima, tenia uns 20 cm de potència i es trobava tallat també per les UE 10 i UE 11. En aquesta estrat, UE 4, es van poder recuperar fragments ceràmics d'època moderna i contemporània (ceràmica pickman, etc.).

A continuació, a 6,60 m.s.n.m., es va documentar la UE 5. La seva potència aproximada era de 1,20 m i es trobava cobrint les UE 6 i UE 8.

Aquest estrat era de compactació mitjana amb molta presència orgànica, i en ell es van poder recuperar diversos fragments de ceràmica d'època moderna.

L'estrat que es va documentar a continuació va ser la UE 6 a 5,40 m.s.n.m..

Era un nivell d'enderroc d'uns 50 cm de potència a la part compresa entre el límit est de la rasa fins a la UE 8 (estructura que va aparèixer), i d'uns 3,70 m de potència a la zona que va des de l'estructura al límit oest de la rasa, i que arriba fins a 1,60 m.s.n.m.. Cobria quasi en la seva totalitat l'estructura UE 8 tant per la part oriental com per la part occidental, deixant solament sense cobrir uns 10-15 cm de dita estructura.

La UE 6 es trobava composta de terra molt sorrenca, de restes de material constructiu modern, així com de morterades i maons, i en ella es van poder recuperar diversos fragments de ceràmica moderna (blava catalana, de reflexos metàl·lics, vidrada, etc.).

La UE 8 va ser l'estructura documentada a continuació, a 2,30 m de profunditat, una cota de 5,70 m.s.n.m. i que possiblement correspon a un dels baluards de la Ciutadella militar del segle XVIII. La estructura, que quedava desplaçada de la previsió inicial un parell de metres cap a l'oest, és composta de carreus i morter blanc, compta amb una amplada de 2,75 m i presenta una acurada factura. De la seva vessant oriental (cara no vista) es va poder documentar solament uns 20 cm per motius d'accessibilitat. La seva vessant més occidental és la cara vista amb una suau inclinació descendent, i s'intueix que a 1,60 m.s.n.m continuava, ja que, degut a la impossibilitat de la màquina retroexcavadora de continuar baixant, no va ser possible arribar a una cota més baixa en aquesta part de la rasa. Podem dir que fins a aquesta cota, l'estructura tenia una potència de 3,70 m.

El següent estrat documentat va ser la UE 7. Es trobava localitzat a la part situada entre l'estructura UE 8 i el límit oriental de la rasa a 4,50 m.s.n.m. i estava cobert a la seva totalitat per la UE 6. És un nivell d'enderroc d'uns 2,50 m de potència, però amb una menor concentració de material constructiu que la UE 6.

L'últim estrat documentat en aquest sondeig va ser la UE 9. Es va localitzar en la part compresa entre la cara oriental de l'estructura i el límit oriental de la rasa, a una cota de 1,70 m.s.n.m. i està composta per sorres, ja pròximes al nivell freàtic.

En la part oriental d'aquesta rasa, entenent la estructura UE 8 com a l'element delimitador entre part oriental i occidental, es va arribar a la cota de 1,70 m.s.n.m. mentre que a la part occidental es va assolir la cota de 1,50 m.s.n.m.

8.2. SECTOR 2

SONDEIG 2

La primera unitat estratigràfica que es va documentar a la cota de 6,65 m.s.n.m. va ser l' actual nivell de circulació d'aquesta part del parc: UE 12, d'uns 20-25 cm de potència i compost en la seva totalitat de gespa, i que cobria el següent estrat.

La UE 13 va ser el següent estrat documentat, d'uns 20-25 cm de potència, de color marró mig, de compactació mínima i amb presència de ceràmica moderna, així com del segle XIX i XX.

Sota la UE 13, a 6,20 m.s.n.m., es va localitzar un estrat d'uns 8-12 cm de potència: UE 14. Aquest estrat era un nivell de terra piconada i fragments de ceràmica moderna i contemporània d'una compactació extrema, presentant un color marró fosc. Cobria a la UE 15.

La UE 15 va ser el següent estrat que es va documentar a 6,10 m.s.n.m. És un estrat d'anivellament del terreny que té una potència de 50-70 cm. de color marró clar i que conté restes de material ceràmic modern.

L'últim estrat documentat en aquesta rasa va ser la UE 16. És un nivell d'enderroc cobert a la seva totalitat per la UE 15, que comença a la cota 5,40 m.s.n.m. i que té una potència d'uns 3,80 m. La seva compactació es baixa i es trobava compost de restes de material constructiu modern, runa, , morterades, així com d'un nivell de terra molt sorrenc i material ceràmic modern (fragments de blava catalana, vidrades, etc.).

En aquest sondeig no es van documentar cap estructura ni element constructiu.

SONDEIG 3

La seqüència estratigràfica documentada en aquesta rasa és la mateixa que a la rasa 2.

Va aparèixer l' actual nivell de circulació del parc: UE 12.

Sota aquest nivell es va documentar la UE 13 que cobria en la seva totalitat a la UE 14.

A continuació es va documentar l'estrat d'anivellament del terreny :UE 15, i sota d'aquest el nivell d'enderroc: UE 16.

En aquesta rasa tampoc es va documentar cap estructura ni element constructiu.

El següent estrat que es documentà va ser la UE 6, la interpretació de la qual respon a l'enderroc de la Ciutadella i el posterior anivellament del terreny per tal de construir el Parc de la Ciutadella.

Tampoc en aquest sondeig va ser possible la documentació de cap estructura ni element constructiu.

9. CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica ha confirmat l'existència de restes arqueològiques d'època moderna en una part del subsòl de les instal·lacions del Zoo de Barcelona.

Aquestes restes aparegudes corresponen a la Ciutadella militar construïda al segle XVIII.

En el sector 1, el sondeig 1, en concret, ens ha permès la localització i documentació d'una estructura UE 8.

Quant a la interpretació d'aquestes restes, podem dir que d'acord amb la documentació existent i amb el recolzament de la estratigrafia apareguda en aquests sondeigs, és un dels baluards de la Ciutadella borbònica construïda a principis del segle XVIII i destruïda a finals del segle XIX per tal de construir el Parc de la Ciutadella.

La seqüència estratigràfica també ens mostra com es produeix un enderroc (corresponent a la dècada del 1870) de les instal·lacions militars del segle XVIII.

Les restes d'aquest enderroc UE 6 ocupen l'espai del fossar existent entre la *escarpa* (estructura documentada, UE 8) i la *contraescarpa* (no localitzada en aquesta intervenció, però que apareix en la documentació escrita). Enderroc datat, segons els materials i l'estratigrafia, a finals del segle XIX.

Sobre aquest nivell d'enderroc, posteriorment s'aporta un estrat de terra, UE 5, per tal d'anivellar el terreny i aconseguir una cota superior. La cronologia donada pels materials ho situen a finals del segle XIX.

Sobre aquesta cota superior es documenta la UE 4 que representa el nivell de circulació del Parc de la Ciutadella del període comprès entre la seva inauguració i la reforma efectuada als anys seixanta en aquesta zona del Zoo de Barcelona.

Aquesta reforma, entre d'altres coses, va significar un nou aportament de terres en aquesta part del Zoo (UE 3).

I és sobre aquest estrat (aportat), on queda el nivell de circulació actual (UE 1 i 2) d'aquest sector del Parc Zoològic.

Al sector 2, en els sondeigs 2 i 3 no s'han pogut documentar cap estructura ni element constructiu.

D'altra banda, la seqüència estratigràfica dels sondeigs 2 i 3 manté la mateixa dinàmica que el sondeig 1.

La UE 16 és un nivell d'enderroc (equivalent a la UE 6) corresponent al sistema defensiu de la Ciutadella militar del segle XVIII. Enderroc que es produí a la dècada del 1870 i el qual s'abocà a l'espai del fossar existent entre *escarpa* y *contraescarpa*. Cal dir que aquesta cronologia ha estat constatada per l'estudi del material.

Sobre aquest nivell d'enderroc s'aportà un nivell de terres, UE 13 (igual a UE 5) per tal d'aconseguir una cota superior.

És sobre aquest nivell on es documenta el nivell de circulació existent en el període comprès entre la inauguració del Parc de la Ciutadella i la posterior reordenació d'aquest mateix espai i el Zoo de Barcelona: UE 14.

Per tant, la UE 13 correspon (igual que la UE 3) a la aportació de terres realitzada a la dècada dels anys seixanta amb l'objectiu de reformar aquest espai.

Amb els resultats obtinguts en aquests tres sondeigs i, a falta de la informació que aportarien nous sondeigs, així com una excavació en extensió en aquest espai, ens trobem davant de dos possibles interpretacions:

D'una banda, podem dir que la distància existent entre el baluard (*escarpa*) i *contraescarpa*: el fossar, és major (com a mínim, uns 35m) que la pensada inicialment (20-25 m). Cosa que explicaria la no documentació de la *contraescarpa* en aquests sondeigs.

I d'altra banda, es podria interpretar que la estructura *contraescarpa* ha estat destruïda a la seva totalitat o arrasada a una cota inferior que la *escarpa*. Si fos així, les restes d'aquesta *contraescarpa* formarien part del nivell d'enderroc (UE 16), documentat als sondeigs 2 i 3.

Els materials recuperats, ens han situat els estrats documentats entre el segle XVIII i principis del segle XX. Cal remarcar, l'elevat nombre d'intrusions en aquests nivells, cosa que respon al continu moviment de terres portat a terme en aquest indret i a l'aportació de materials de diferents procedències que això representa. Aquest moviment continu de terres respon a les necessitats d'assolir cotes més elevades en el transcurs del temps.

Donats aquests resultats i en previsió de futures obres o actuacions urbanístiques de qualsevol tipus en aquest indret, es considera necessària la realització d'una intervenció arqueològica en el cas que es presumeixi una afectació del subsòl d'aquest espai.

Rony José Castillo Gómez

Mataró, 20 de febrer de 2006

10. BIBLIOGRAFIA

AJUNTAMENT DE BARCELONA. Secció d' Arqueologia Urbana. *Informe-memòria intervenció arqueològica al Parc de la Ciutadella*. 2 vol. Barcelona: Ajuntament de Barcelona/Institut de Cultura, 1990.

BARRASETAS, E. HUERTAS, J : *Memòria arqueològica de l' antic mercat del Born*. Inèdit Barcelona, 1994.

Col·lectors de Bogatell Sud-Est. Sector Avda. Dels Til·lers/ZOO. 1989-1990. [Mapa a escala 1:500 conservat al Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona]

CERDÀ, J.A.: *La ceràmica catalana del segle XVII trobada a la Plaça Gran (Mataró)*. Barcelona, 2001.

FARRÉ, R. SERRÀ, D: *Memòria de l'excavació a la Plaça Comercial*. Barcelona 1991.

GALERA, M., ROCA, F, TARRAGÓ, S.: *Atlas de Barcelona. Segles XVI- XX*. Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982.

GARCIA ESPUCHE, A.: *La Ciutadella: una intervenció urbana en el "llarg termini" (1715-1869)*. L'Avenç, revista d' Història, núm. 106. Juny 1987.

GONZÁLEZ, E.: *La ceràmica baixmedieval decorada en verd i manganès a Catalunya. Un estat de la qüestió*. Departament de Cultura. Barcelona, 2000.

LLORENS, Jordi. *Ceràmica catalana de reflex metàl·lic. Segles XV a XVII*. Barcelona:F. Llorens, 1989.

MORALES GARCIA, Francesc Xavier. *Memòria de la intervenció preventiva (control arqueològic) efectuada al passeig Picasso 7-21 / jardins de Fontseré i Mestre (Parc de la Ciutadella)*. Barcelona. Inèdit. Barcelona 2005.

RIO CARRA, M. : *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva (control arqueològic) efectuada al carrer Comercial 15 i carrer Picasso, 36. Ciutat Vella, Barcelona, 2002*. Inèdit, Barcelona 2004.

SANPERE I MIQUEL, S. : *Los terrenos de la Ciudadela*. Barcelona.

SUAU, L: *Memòria de la intervenció arqueològica a l'estació de França, Barcelona, agost de 2003*. Inèdit. Barcelona 2004

TELESE COMPTE, Albert. *La vaixel·la blava catalana de 1570 a 1670*. Barcelona:1991.

TRAVESET I CIVIT, Ariadna. *Memòria conjunta tècnica de les intervencions següents: c/ Pujades i c/ Wellington; entorn del parc de la Ciutadella; c/ Almogàvers i passeig Lluís Companys*. Inèdit. Barcelona 2003.

VÁZQUEZ, Julia y SÁNCHEZ, Carlos. El Parque de la Ciudadela de Barcelona. *Trabajos de campo e itinerarios urbanos*. Universidad de Barcelona, 2002.

ANNEX 1: DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FOTO 1. Desbrossament al sector 1

FOTO 2. Inici del sondeig 1

FOTO 3. Realització del sondeig 1

*FOTO 4. Vista sondeig 1, abans de l'ampliació.
En primer terme, l'estructura UE 8*

FOTO 5. Vista general del sondeig 1, una vegada ampliat. En primer terme l'estructura UE 8. Part oriental

FOTO 6. Detall de la UE 8 a la seva part oriental (cara vista)

FOTO 7. Detall UE 8, cara no vista (orientació oest)

FOTO 8. Vista en planta de la UE 8

FOTO 9. Protecció de les restes amb geotèxtil

FOTO 10. Sondeig 1, ja cobert

FOTO 11. Protecció del sector 2

FOTO 12. Realització del sondeig 2

FOTO 13. Vista general sondeig 2

FOTO 14. Estratigrafia sondeig 2

FOTO 15. Cobriment sondeig 2

FOTO 16. Sondeig 2, ja cobert

FOTO 17. Realització del sondeig 3

FOTO 18. Vista parcial sondeig 3

FOTO 19. Sondeig 3, ja cobert

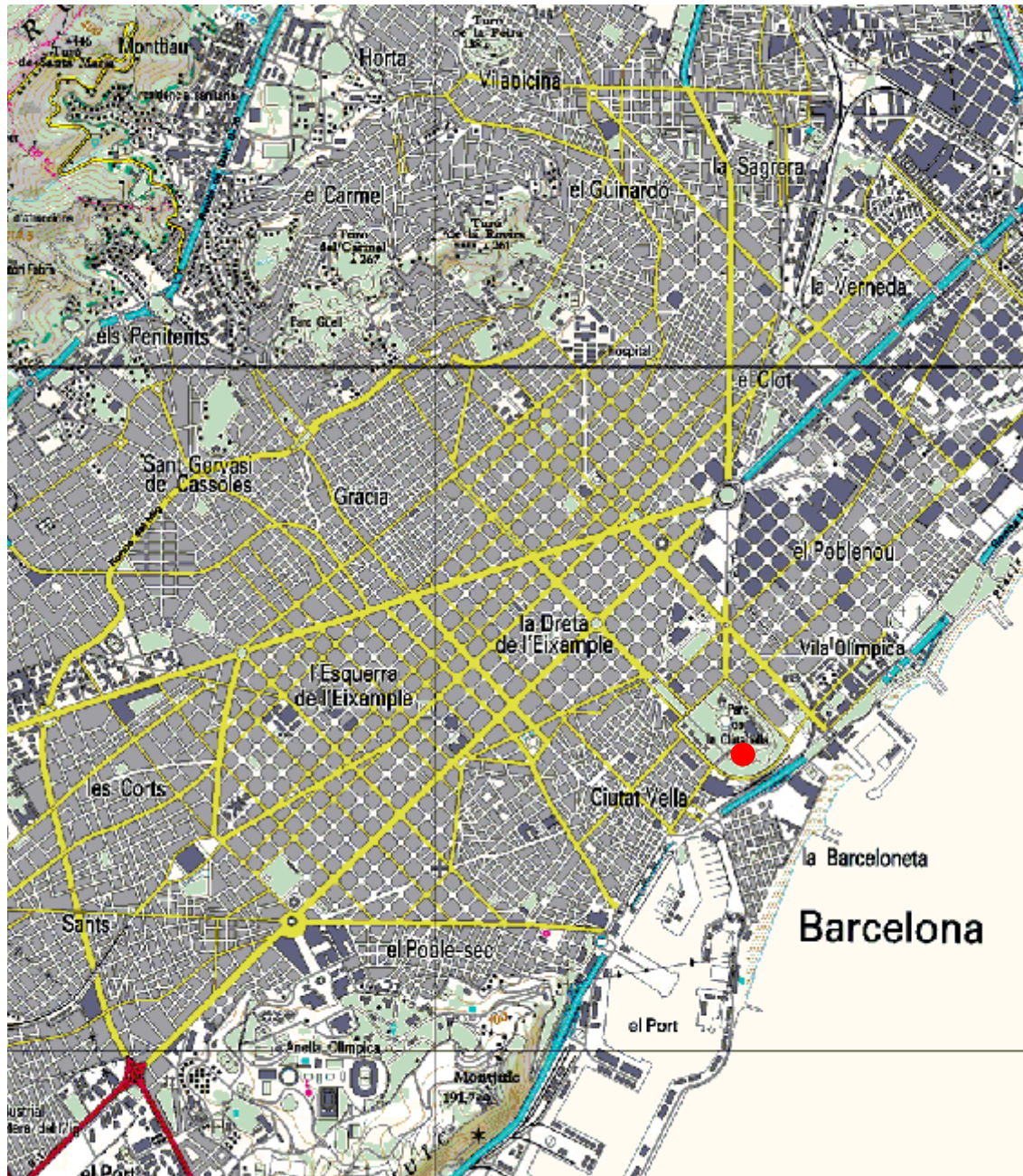
FOTO 20. Vista de l'arbre trasplantat a la nova ubicació

ANNEX 2: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

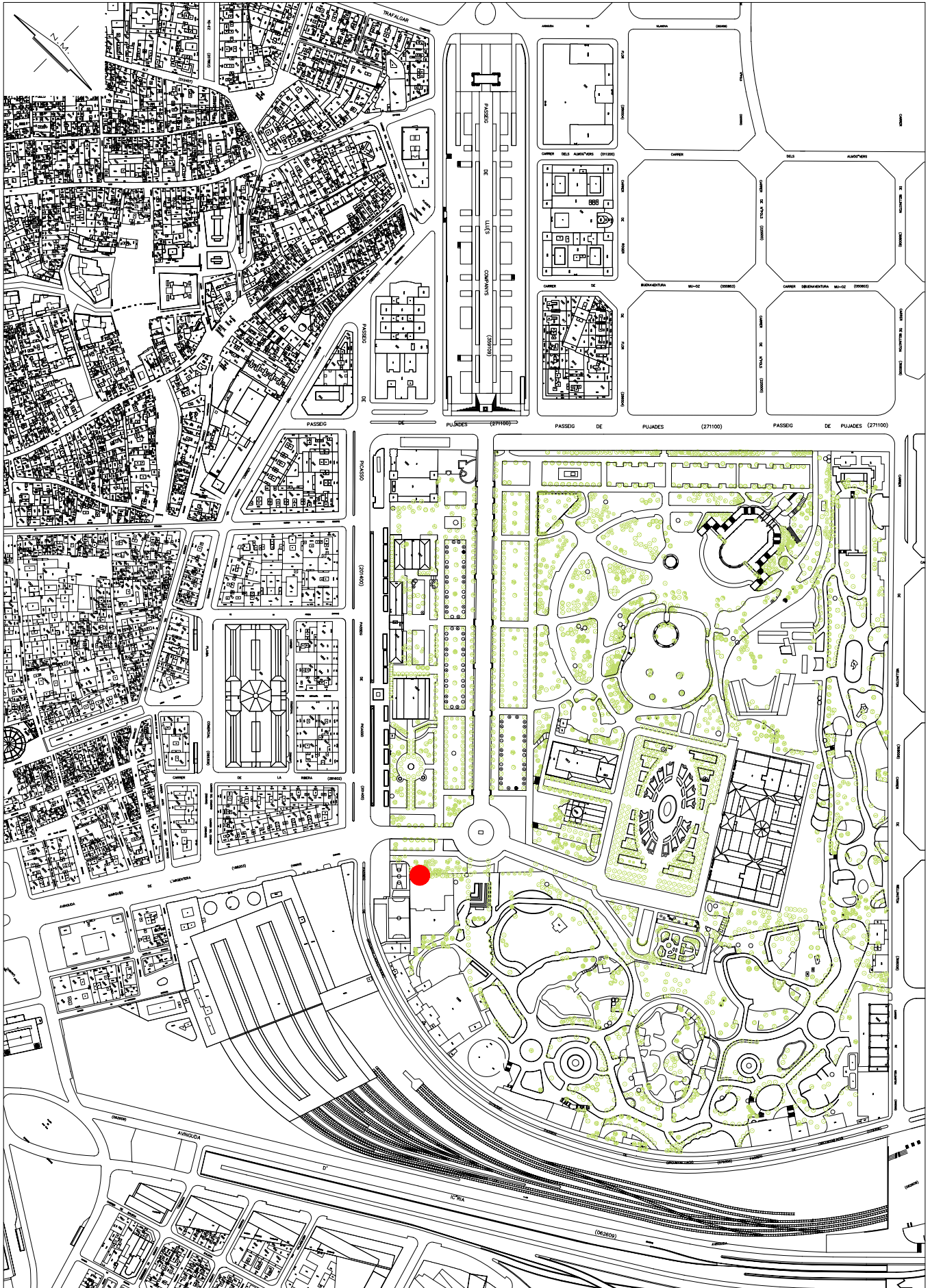
MAPA 1: SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

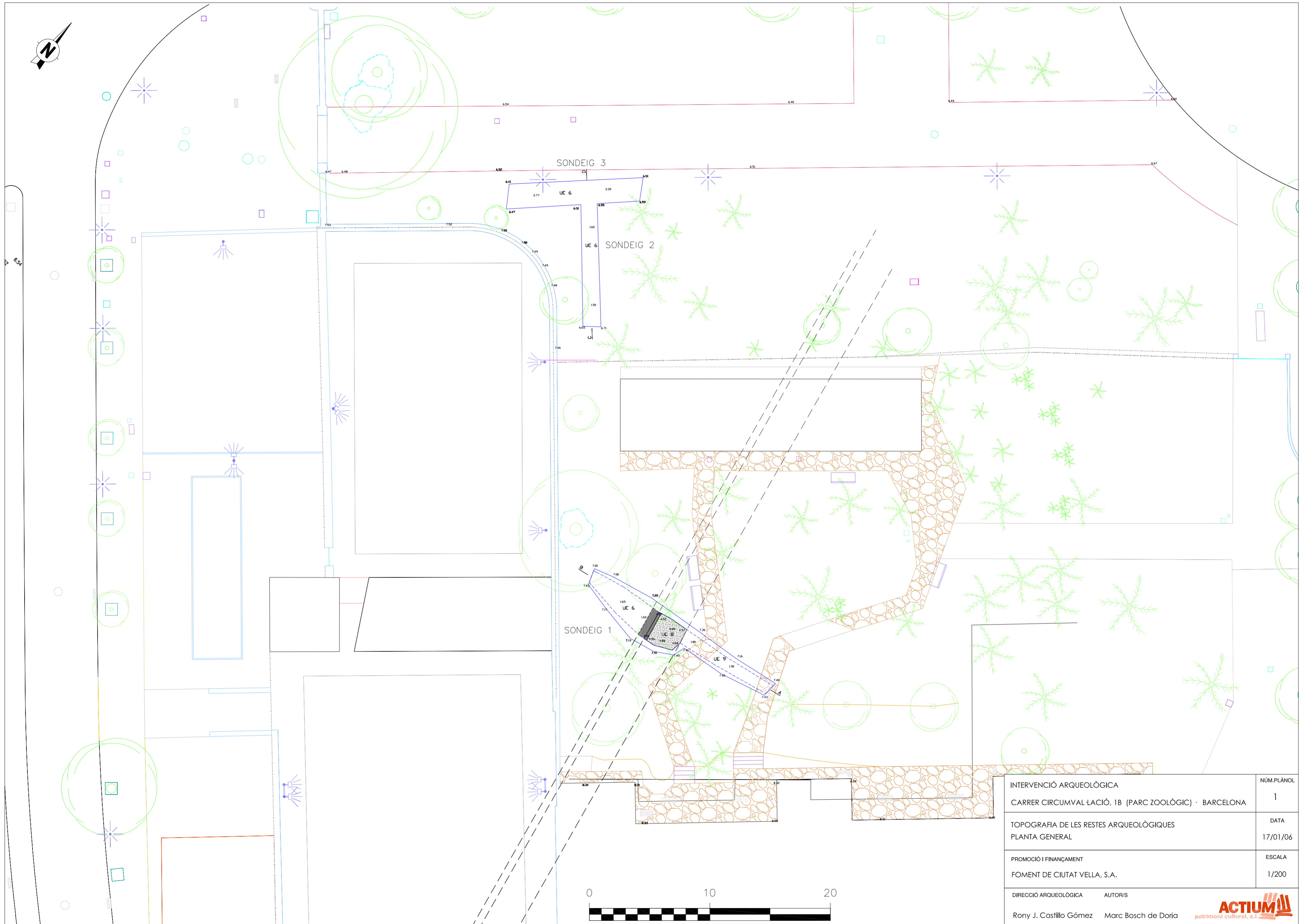
ESCALA 1/50.000

ANNEXOS

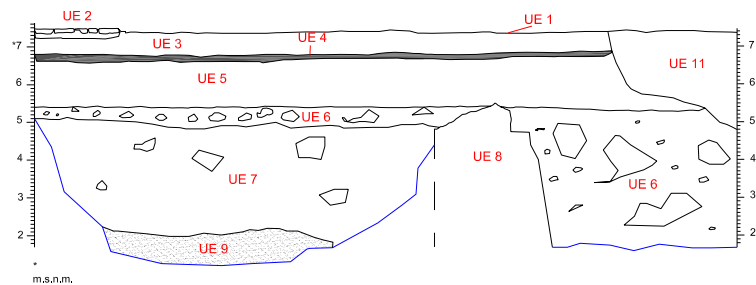
SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
CARRER CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B (PARC ZOOLÒGIC) · BARCELONA

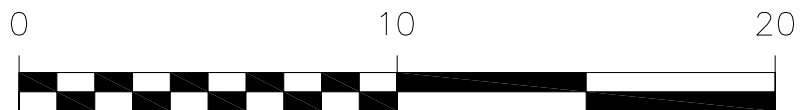
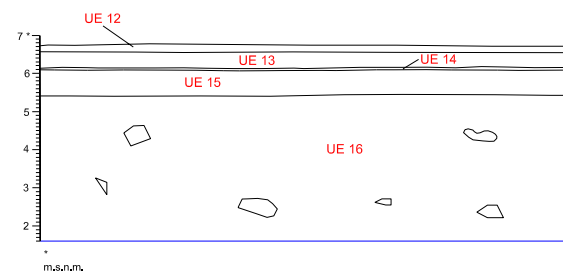
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA		NUM.PLÀNOL
CARRER CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B (PARC ZOO·LÒGIC) · BARCELONA		1
TOPOGRAFIA DE LES RESTES ARQUEOLÒGIQUES		DATA
PLANTA GENERAL		17/01/06
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT		ESCALA
FOMENT DE CIUTAT VELLA, S.A.		1/200
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	AUTOR/S	
Rony J. Castillo Gómez	Marc Bosch de Dorja	

SONDEIG 1. SECCIÓ A-B

SONDEIG 2. SECCIÓ C-D

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	NÚM.PLÀNOL
CARRER CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B (PARC ZOO LòGIC) · BARCELONA	2
TOPOGRAFIA DE LES RESTES ARQUEOLÒGIQUES SECCIONS	DATA 17/01/06
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT FOMENT DE CIUTAT VELLA, S.A.	ESCALA 1/200
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	AUTOR/S
Rony J. Castillo Gómez	Marc Bosch de Doria

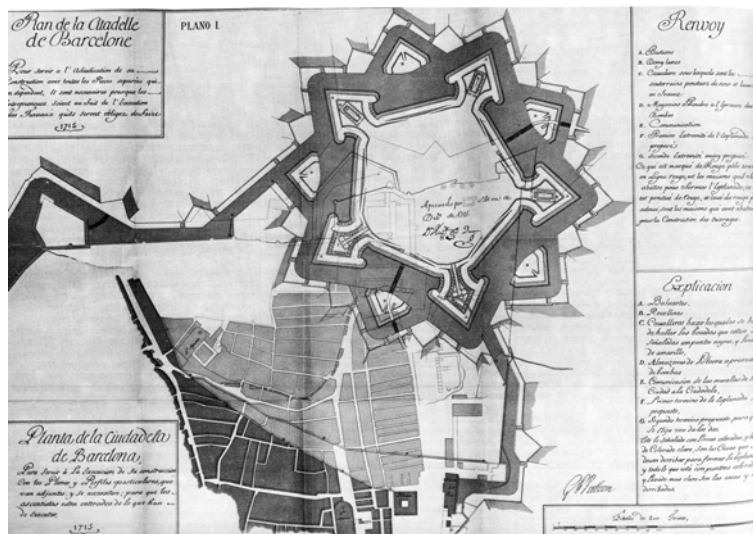

Fig. 1 Plànol de Barcelona de 1715. Es veu superposada la ciutadella militar en el plànol del barri de la Ribera. (GALERA, M., ROCA, F, TARRAGÓ, S.: Atlas de Barcelona. Segles XVI- XX. Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona, 1982.)

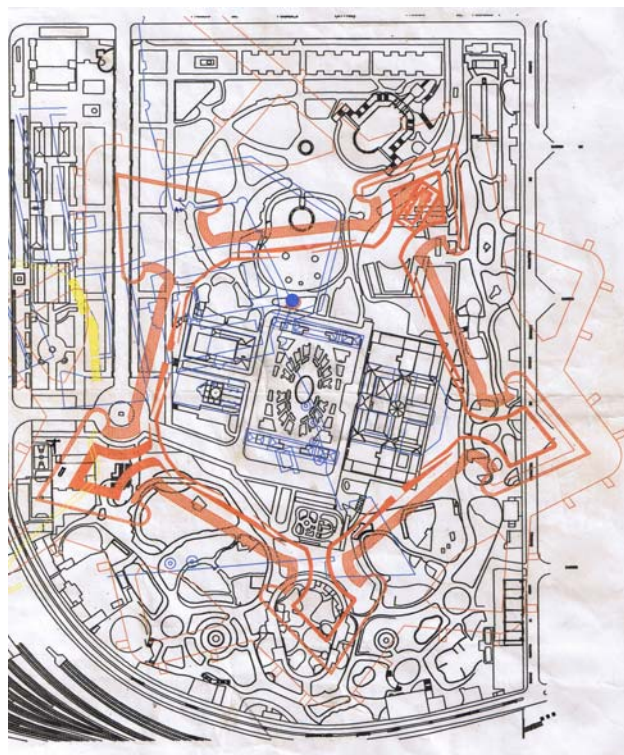

Fig.2 Superposició de la Ciutadella militar del segle XVIII en el plànol topogràfic actual de Barcelona

ANNEX 3: INVENTARI DE MATERIALS

INVENTARI DE MATERIALS:

Intervenció arqueològica al carrer Circumval·lació, 1 B. Parc de la Ciutadella C.M.H.C.B 315/ 05

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

4	1	14303	FIN		1					MO	EM	PI	1	1	sXIX-XX	
4	2	14400				1				MO	EM	EM	1	1	segle XX	
4	3	14003	FIN		1					TO	MT	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
5	1	14006	GER			1				TO	VI	MT	1	1	s XVII-XVIII	
5	12	14003	PAT			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	13	14003	PAT			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	14	14003	SAL			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	15	14003	PAT			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	16	14003	FIN					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	17	14003	FIN					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	18	14003	GRR					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	19	14003	FIN					1		TO	MT	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat, color verd
5	2	14006	FIN			1				TO	VI	VI	1	1	s XVII-XVIII	
5	20	14003	PDA			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat color verd
5	21	14003	FIN					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat color verd
5	22	14003	FIN					1		TO	MT	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat color verd
5	23	14003	FIN					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat color verd
5	24-25	14003	GIB			1	1			TO	VI	MT	2	1	s-XVII-XVIII	vidriat color groc

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

UE	Nº	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	INF.	VORES	BASES	NANCES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT	ACABAT	Nº	Nº	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
INV.													INTERN	EXTERN	MINIM	TIPOL.
5	26	14003	FIN					1		TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
5	27	14003	FIN			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	28	14003	FOB			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	29	14003	FIN			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
5	3	14003	FOB			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVII	
5	30	14003	GIB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
5	31	50036	FIN		1					IN	RU	VI	1	1	indeterminada	
5	32-33	30000	FIN		1			1		IN	VE	VE	2	2	indeterminada	
5	34	14103				1				TO	PI	VI	1	1	1600- 1670	Sembla que la orla sigui de l'anomenada "de volutes contraposades i roda de
5	35	14104	FOB			1				TO	PI	VI	1	1	1600- 1670	Sembla que la orla sigui del tipus "de la essa"
5	36-37	14256	FIN		1	1				TO	PI	MT	1	2	sXIII-XVI	
5	38-40	14101	FOB		1	1	1			TO	PI	MT	3	3	1400- 1630	
5	4	14003	FIN			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
5	4	14003	CAT			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	41	14101	FIN		1					TO	PI	VI	1	1	1400- 1630	
5	42-44	14100	FIN			2	1			TO	VI	VI	3	3	s-XIV-XVI	
5	45-46	14200	FIN				2			TO	PI	VI	2	2	al s.XV- mitjan s.)	
5	47	14200	PAT			1				TO	PI	VI	1	1	al s.XV- mitjan s.)	
5	48	14200	FTA			1				TO	PI	PI	1	1	al s.XV- mitjan s.)	
5	49	14200	EOR			1				TO	VI	VI	1	1	al s.XV- mitjan s.)	

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

UE	Nº	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	INF.	VORES	BASES	NANCES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT	ACABAT	Nº	Nº	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
INV.													INTERN	EXTERN	MINIM	TIPOL.
5	5	14003	GER			1				TO	VI	RU	1	1	s-XVII-XVIII	
5	50-52	14200	FIN		3					TO	PI	VI	3	3	al s.XV- mitjan s.	
5	53	13404	FIN				1			TO	MT	MT	1	1	indeterminada	
5	54-55	13402	FIN			2				TO	RU	RU	2	2	indeterminada	
5	56	13405	FIN				1			TO	RU	RU	1	1	indeterminada	
5	57	13402	TES				1			TO	MT	VE	1	1	indeterminada	
5	58-60	13258	FIN		2	1				TO	MT	MT	3	3	s I-IV dC	Aquests fragments ceràmics són una intrusió en aquest estrat
5	6	14003	FOB			1				TO	VI	MT	1	1	s XVII-XVIII	
5	7	14003	FIN				2			TO	VI	MT	2	1	s-XVII-XVIII	
5	8	14003				1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
5	9-11	14003	FOB			3				TO	VI	VI	1	3	s-XVII-XVIII	
5	s/n	13400			5					TO	MT	MT	5	5	indeterminada	
5	s/n	14003	FIN		51					TO			51	51	s-XVII-XVIII	
5	s/n	13405	FIN		5					TO	MT	MT	5	5	indeterminada	
5	s/n	14100	FIN		4					TO	VI	VI	4	4	s-XIV-XVI4	
6	1	14006	GER				1			TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	vidriada de color verd fosc
6	11	14003	CAT			1				TO	MT	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
6	12	14003	FIN					1		TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
6	13-14	14003	GIB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII	fragment dibuixat. Núm. 3
6	15	14003	PDA			1				TO	VE	MT	1	1	s-XVII	fragment dibuixat. Núm. 6

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

UE	Nº	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	INF.	VORES	BASES	NANCES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT	ACABAT	Nº	Nº	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
INV.													INTERN	EXTERN	MINIM	TIPOL.
6	16	14003	PDA			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	17	14003	FOB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII	
6	18	14003	FIN			1				TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
6	19	14003	FIN			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	2	14003	FIN				1			TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
6	20	14003	FIN			1				TO	VE	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
6	21	14003	FIN			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	22	14003	FIN			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat de color verd fosc
6	23	14003	PDA			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	24-25	14003	FIN		1	1				TO	VI	VI	2	2	s-XVII-XVIII	
6	26-28	14003	FIN		3					TO	MT	VI	3	3	s-XVII-XVIII	
6	29	14006	POT			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
6	3	14003	FIN				1			TO	VI	RU	1	1	s-XVII-XVIII	vidriat de color verd
6	30	14002	FIN			1				TO	MT	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
6	31	13406	FIN				1			TO	MT	MT	1	1	indeterminada	
6	32-35	14005	FIN		2		1	1		TO	MT	RU	4	4	indeterminada	
6	36-37	14256	FOB				2			TO	PI	VI	2	2	s-XIV- principi seq	amb decoració interna
6	38	14301	FIN				1			TO	PI	MT	1	1	s-XIV-XV	fragment dibuixat. Núm. 4
6	39	14301	FIN				1			TO	VI	MT	1	1	s-XIV-XV	
6	4	14003	FOB				1			TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

UE	Nº	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	INF.	VORES	BASES	NANCES	ALTRES	TÈCNICA	ACABAT	ACABAT	Nº	Nº	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS
INV.													INTERN	EXTERN	MINIM	TIPOL.
6	40	14300	FIN		1					TO	PI	VI	1	1	s-XIV-XV	decorada
6	41	14300	PAT			1				TO	PI	VI	1	1	s-XV	decorada
6	42	14101	PAT			1				TO	PI	VI	1	1	s-XV-XVII	
6	43	14300	FIN			1				TO	VI	VI	1	1	s-XV	
6	44-46	14300	ESC					3		TO	VI	VI	3	3	s-XV	
6	47	14209	FOB				1			TO	PI	PI	1	1	s-XVI	decoració interna a l'interior
6	48	14208	EOR					1		TO	PI	PI	1	1	s-XVII	
6	49	14209	EOR			1				TO	PI	PI	1	1	s-XVII	
6	5	14003	FRU				1			TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	50	14200	FIN		1					TO	PI	VI	1	1	s-XV-XVII	
6	51	14305	FIN		1					TO	PI	PI	1	1	s-XVI-XVII	
6	52	14306	FIN				1			TO	EM	VI	1	1	indeterminada	
6	53-54	60001	FIN										2	2	indeterminada	
6	55-56	14003	CAT					2		TO	VI	VI	2	1	indeterminada	
6	57	50033			1					IN		VI	1	1	s-XVI-XVIII	La seva decoració és geomètrica amb motius florals. Els colors utilitzats per
6	58	50030			1					IN		VI	1	1	s-XVI	Amb decoració geomètrica i motius florals.
6	59	50037	FIN		1					IN		VI	1	1	indeterminada	Presenta una decoració en diferents tonalitats de verd.
6	6	14003	FOB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	7	14003	FOB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	
6	8	14003	GIB			1				TO	VI	MT	1	1	s-XVII-XVIII	

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOLOGIA

6	9-10	14006	FIN			2			TO	VI	MT	2	2	s-XVI-XVIII	
6	s/n	14003	FIN		24				TO	VI	MT	24	24	s-XVII-XVIII	
6	s/n	30000	FIN		1				IN	EM	EM	1	1	indeterminada	
6	s/n	13400	FIN		5				TO	MT	MT	5	5	indeterminada	
6	s/n	14300	FIN		4				TO	VE	VI	4	4	s-XV	
7	1	50034	FIN		1				IN		PI	1	1	s-XVI-XVII	
7	2	14006	FIN		1				TO	VI	AL	1	1	s-XVI-XVIII	
7	3	14101	FIN		1				TO	PI	VI	1	1	finals XV-XVII	decoració interna
7	4	14208	PAT			1			TO	PE	VI	1	1	s-XVI-XVII	
7	5	14208	ESC				1		TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
7	6	14200	FIN		1				TO	PI	PI	1	1	s-XVI-XVII	
7	7	14300	ESC			1			TO	VI	VI	1	1	Finals s XV- s XV	
7	8	14200	PAT			1			TO	VI	PI	1	1	s-XVI-XVII	Fragment dibuixat. núm. 2
7	9	14200	FIN		1				TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
13	1	14003	FIN			1			TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
13	2	13400	FIN			1			TO	MT	MT	1	1	indeterminada	
13	3	14003	FIN					1	TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
13	4	14003	FIN				1		TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
13	6	14003	BLN				1		TO	ET	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
13	7	14003	FIN		1				TO	VI	AL	1	1	indeterminada	Presenta una to groc melat.

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOLOGIA

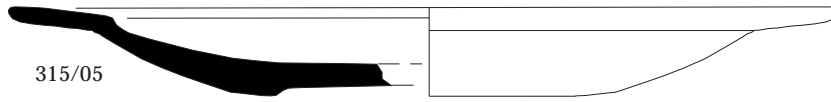
15	1	50033	FIN		1				IN		PI	1	1	s-XVII-XVIII	
15	10	14200	FOB		1				TO	PI	PI	1	1	s-XVI-XVII	
15	11	14200	FOB				1		TO	PI	PI	1	1	s-XVI-XVII	
15	12	14124	FIN				1		TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
15	13	14101	FIN				1		TO	PI	VI	1	1	s-XV-XVI	Presenta una decoració geomètrica al seu interior.
15	14	14101	FIN		1				TO	PI	VI	1	1	s-XV-XVI	
15	15	14103	ESC					1	TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
15	16	14103	FIN			1			TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
15	17-18	14103	FIN		2				TO	PI	VI	2	2	s-XVI-XVII	
15	19-20	14003	FIN			2			TO	PI	VI	2	2	s-XVII-XVIII	
15	2	14003	FIN		1				TO	MT	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
15	21-22	60001	FIN									2	2	Indeterminada	Dos fragments d'ossos
15	3	14003	FIN		1				TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
15	4	14003	FIN			1			TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
15	5	14003	PAT			1			TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVIII	
15	5	14003	PAT			1			TO	VI	VI	1	1	s-XVII-XVIII	
15	6	14003	FIN			1			TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
15	7	14300	FIN				1		TO	VI	VI	1	1	s-XV-XVI	
15	8	14100	FIN				1		TO	VI	VI	1	1	s-XV-XVII	
15	9	14300	ESC					1	TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVII	

UE Nº PRODUCCIÓ FORMA TIPOLOGIA INF. VORES BASES NANCES ALTRES TÈCNICA ACABAT ACABAT Nº Nº CRONOLOGIA OBSERVACIONS
INV. INTERN EXTERN MINIM TIPOL.

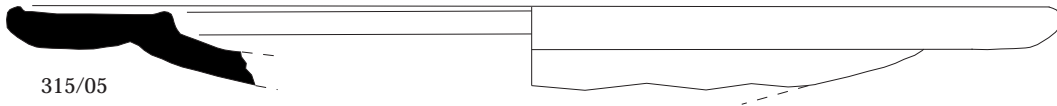
15	s/n	13404	FIN		1				TO	MT	MT	1	1	indeterminada	
16	1	14250				1			TO	PI	VI	1		s-XV-XVI	
16	12	14003	LPI					1	IN	VI	VI		1	s-XVI-XVIII	
16	13	13405	FIN			1			TO	MT	MT	1	1	indeterminada	
16	14-15	13405	FTA		1		1		TO	RU	RU	2	2	indeterminada	Presenta un acabat molt rugós
16	16	14006	TAP					1	TO	VI	VI	1	1	s-XVI-XVIII	És una tapadora.
16	17	14006	OLL				1		TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
16	18	14006	BOL		1				TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
16	19	14006	GIB		1				TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	
16	2	14200	SAL		1				TO	VI	VI	1	1	s-XV-XVII	
16	20-21	14006	FIN				2		TO	MT	VI	2	2	s-XVI-XVIII	
16	22-23	14006	COL			1			TO	VI	MT	1	1	s-XVI-XVIII	Decoració interna: groc melat, marró i verd.
16	3	14250	FIN		1				TO	PI	MT	1	1	s-XV	
16	4	14103	ESC		1				TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	presenta una decoració interna amb motius florals enmarcat al cantre. I orla
16	5	14103	PAT		1				TO	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
16	6	14103	PAT		1				TL	PI	VI	1	1	s-XVI-XVII	
16	7	50030	FIN		1				IN		PI	1	1	s-XVI	
16	8-11	50032	FIN		4				IN		PI	4	4	s-XVIII-XIX	
16	s/n	13405	FIN		1				TO	MT	MT	1	1	indeterminada	

ANNEX 4: LÀMINES DE MATERIALS

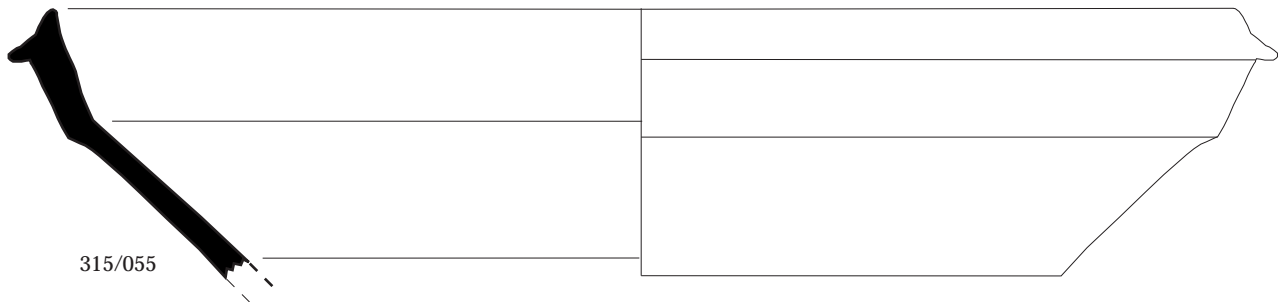

315/05

315/05

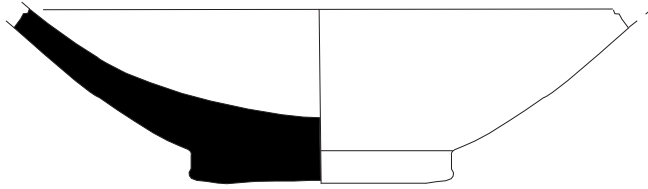
315/055

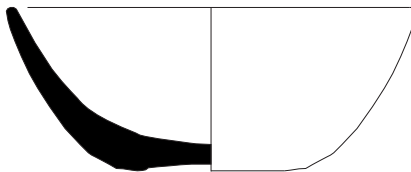
INTERVENCIÓ	PG. CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B	ANY
MUNICIPI	BARCELONA	2006
DIRECCIÓ TÈCNICA	PROMOCIÓ	
RONY J. CASTILLO GÓMEZ	FOMENT DE CIUTAT VELLA	
LÀMINA 1		
Material ceràmic		

315/05

315/05

315/05

INTERVENCIÓ	PG. CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B	ANY
MUNICIPI	BARCELONA	2006
DIRECCIÓ TÈCNICA	PROMOCIÓ	
RONY J. CASTILLO GÓMEZ	FOMENT DE CIUTAT VELLA	
LÀMINA 2		
Material ceràmic		

ANNEX 5: UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

1

Zona/ àmbit

sondeig 1

Sector

1

Definició

NIVELL D'ÚS

Comp. geològica

Comp. orgànica

gespa

Comp. artificial

Posició

superficial

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

Orientació pendent

Cotes superiors

Màximes

Minimes

7.20 m

-

7.10 m

Potència

5-10 cm

Igual a UE 2

En contacte

Cobreix UE 3

Cobert per

Farceix

Farcit per

Talla

Tallat per

Recolza

Se li recolza

Es lliura

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

És el nivell de circulació actual d'aquesta zona del Zoo.

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

2

Zona/ àmbit

sondeig 1

Sector

1

Definició

NIVELL D'ÚS: enllosat

Comp. geològica

Comp. orgànica

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

Cotes superiors

Màximes

Minimes

7,20 m - 7,15 m

Orientació pendent

Potència

20-30 cm.

Igual a UE 1

Cobreix UE 3

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

És el nivell d'ús actual, d'aquesta zona del Zoo

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

3

Zona/ àmbit

Sondeig 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

ARRELS

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

COMPACTACIÓ MITJA

MARRO

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

7.05 M

-

Potència

40-50 CM

Igual a

Cobreix

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 1, UE 3

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

ESTRAT D'ANIVELLAMENT DEL TERRENY

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
1315/05

UE

4

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

RESTES ORGÀNIQUES
(presència escassa)

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

NEGRE

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

6.70 M

-

Potència

20-40 CM

Igual a

Cobreix

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE i UE 2

Farcit per

Tallat per UE 10

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

CONTÉ MATERIAL. CERÀMICA PICKMAN I DE FINALS S XIX/ PRINCIPI S- XX

Interpretació:

ÉS EL NIVELL DÚS DEL PARC DE LA CIUTADELLA ABANS DE LA CONSTRUCCIÓ DEL PARC ZOOLOGIC

Datació

Criteri datació

DATAció ABSOLUTA -ceràmica-

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
215/05

UE

5

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

RESTES ORGÀNIQUES
(presència alta)

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

COMPACTACIÓ MÍNIMA

MARRO

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

6,60 M

-

Potència

1,30 M

Igual a

Cobreix UE 6 i UE 8

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 4

Farcit per

Tallat per UE 10

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

APAREIX CERÀMICA D'ÀEPOCA CONTEMPORÀNIA I MODERNA.

Interpretació:

ÉS UN ESTRAT D'ANIVELLAMENT DEL TERRENY, UNA VEGADA S'ENDERROCA LA CIUTADELLA MILITAR. LA CERÀMICA QUE TROBEM EN AQUEST ESTRAT DEMOSTRA QUE AQUEST ESTRAT ESTÀ COMPOST PER TERRES APORTADES DE DIFERENTS LLOCS.

Datació

Criteri datació

DATACIÓ ABSOLUTA -ceràmica-

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
1315/05

UE

6

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA + PEDRES

Comp. orgànica

RESTES ORGÀNIQUES
(presència escassa)

Comp. artificial

RUNA

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

COMPACTACIÓ MÍNIMA

Color

MARRÓ-GRIS

Orientació pendent

Cotes superiors

Màximes

Minimes

5,40 M

-

Potència

0,40- 3,40 M

Igual a

Cobreix UE 7 i UE 8

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 5

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

ÉS UN NIVELL DE RUNA

Interpretació:

ÉS EL NIVELL D'ENDERROCAMENT DE LA CIUTADELLA MILITAR. LA RUNA PROBABLEMENT PROVÉ DELS BALUARDS I ÉS LLANÇADA AL FOSSAR EXISTENT ENTRE LA ESCARPA I CONTRAESCARPA.

Datació

Criteri datació

DATACIÓ RELATIVA -estratigrafia-

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
1315/05

UE

7

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA + PEDRES

Comp. orgànica

RESTES ORGÀNIQUES
(presència escassa)

Comp. artificial

RUNA

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

SOLTA

Color

MARRÓ-GRIS

Orientació pendent

Cotes superiors

Màximes

Minimes

4,90 m

-

Potència

50 CM

Igual a UE 6

En contacte

Cobreix UE 9

Cobert per UE 6

Farceix

Farcit per

Talla

Tallat per

Recolza

Se li recolza

Es lliura UE 8

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

ÉS UNA NIVELL D'ENDERROC, PERÓ AMB MENYS PRESENCIA DE RUNA QUE LA UE 6.

Datació

Criteri datació

DATAció RELATIVA -estratigrafia-

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

8

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRUCTURA: mur

Comp. geològica

Comp. orgànica

Comp. artificial

CARREUS AMB MORTER BLANC

Posició

Dimensions

2,70 M D'AMPLADA

Orientació

N-S

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

5,50 M

-

Potència

3,80 M

Igual a

Cobreix

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 6 i UE 8

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

AQUESTA ESTRUCTURA S'INTUEIX QUE CONTINUA BAIXANT A LA COTA 1,60 M.S.N.M. LA CARA VISTA ES TROBA ORIENTADA CAP EL SUD-OEST, I LA PART INTERNA DEL BALUARD QUEDARIA CAP EL NORD-EST.

Interpretació:

AQUESTA ESTRUCTURA PROBABLEMENT ÉS UN DELS MURS D'UN BALUARD DE LA CIUTADELLA MILITAR, MÉS CONCRETAMENT RESPONDRIA A LA "ESCARPA".

Datació

Criteri datació

DATAció RELATIVA -estratigrafia-

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

9

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

SORRES

Comp. orgànica

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

SOLTA

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

2,20 M

-

Potència

Igual a

En contacte

Cobreix

Cobert per UE 7

Farceix

Farcit per

Talla

Tallat per

Recolza

Se li recolza

Es lliura

Se li lliura

Observacions:

A UN PUNT D'AQUEST SONDEIG APAREIXEN AQUESTES SORRES, A 2,20 M.S.N.M.

Interpretació:

AQUESTES SORRES REPRESENTEN EL NIVELL PRE-GEOLÒGIC

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
215/05

UE

10

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

NEGATIVA-REBALL

Comp. geològica

Comp. orgànica

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

Cotes superiors

Màximes

Minimes

7.05 M

-

Orientació pendent

Potència

1,5- 2 M

Igual a

Cobreix

Farceix

Talla

UE 3, UE 4 UE 5 I UE 6

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

RASA DE SERVEIS RECENTS (ELECTRICITAT, AIGUA I CANALITZACIONS DIVERSES)

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

11

Zona/ àmbit

SONDEIG 1

Sector

1

Definició

FARCIMENT

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

Comp. artificial

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

COMPACTACIÓ MITJA

MARRÓ-ATARONJAT

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

7,05 M

-

Potència

1,50-1,60 M

Igual a

En contacte

Cobreix

Cobert per

Farceix UE 10

Farcit per

Talla

Tallat per

Recolza

Se li recolza

Es lliura

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

ÉS EL REBLIMENT DE LA RASA DE SERVEIS ACTUALS.

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL-LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
315/05

UE

12

Zona/ àmbit

SONDEIG 2

Sector

2

Definició

ESTRAT- TERRA BATUDA

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

Comp. artificial

CERÀMICA

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

COMPACTACIÓ ALTA

MARRÓ FOSC

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

6,10 M

-

Potència

8-10 CM

Igual a

Cobreix UE 12

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 3

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

CONTÉ UNA ELEVADA QUANTITAT DE FRAGMENTS DE CERÀMICA.

Interpretació:

ÉS UN NIVELL D'ÚS COMPOST PER TERRA BATUDA AMB CERÀMICA.

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra:

Població/ Terme municipal:

BARCELONA

Àrea arqueològica/ Jaciment

C/ CIRCUMVAL·LACIÓ, 1B CODI M.H.C.B.
1315/05

UE

13

Zona/ àmbit

SONDEIG 2

Sector

2

Definició

ESTRAT

Comp. geològica

TERRA

Comp. orgànica

Comp. artificial

CERÀMICA

Posició

Dimensions

Orientació

Tamany

Consistència/ Compactació

Color

COMPACTACIÓ ALTA

MARRO

Orientació pendent

Màximes

Minimes

Cotes superiors

6,0 M

-

Potència

60 CM

Igual a

Cobreix UE 6

Farceix

Talla

Recolza

Es lliura

En contacte

Cobert per UE 12

Farcit per

Tallat per

Se li recolza

Se li lliura

Observacions:

Interpretació:

ÉS UN NIVELL D'ANIVELLAMENT DEL TERRENY.

Datació

Criteri datació

Foto/ Diapo.

Recull mostres

Tipus de mostra: